

ZÁKON O PROZATÍMNÍ ÚSTAVĚ

ze dne 13. listopadu 1918

(publikován pod č. 37/1918 Sb.)

O národním shromáždění

§ 1

Národní výbor rozšiřuje se na 256 členů způsobem a dle klíče, jak vznikl Národní výbor. Tento sbor nazývá se Národní shromáždění.

Ustanovení ve znění zákona č. 138/1919 Sb., účinnost od 19. března 1919

Národní výbor rozšiřuje se na 270 členů způsobem a dle klíče, jak vznikl Národní výbor. Tento sbor nazývá se Národní shromáždění.

§ 2

Týž způsob a klíč platí i pro doplňování Národního shromáždění, odpadne-li některý člen.

§ 3

Členem Národního shromáždění přestává být:

a) kdo ztratil svéprávnost,

b) kdo odsouzen byl pro trestný čin, který způsobuje ztrátu volitelnosti do obcí v Čechách, zbaven byl členství rozhodnutím Národního shromáždění. Rozhodnutí Národního shromáždění děje se dvoutřetinovou většinou přítomných.

§ 4

Národní shromáždění vykonává pravomoc zákonodárnou pro celý stát i jednotlivé jeho části a pravomoc dozorcí nad mocí výkonnou až do doby, kdy dle ústavy konečné sejde se a ustaví sněmovna vyšlá z voleb.

§ 5

Národní shromáždění vypracuje si jednací řád; dokud se tak nestane, platí jednací řád přijatý ve schůzi Národního výboru dne 9. listopadu 1918.

§ 6

Národní shromáždění je schopno jednati a usnášeti se, je-li přítomna aspoň jedna třetina poslanců. Usnáší se nadpoloviční většinou přítomných. Přítomnosti aspoň dvou třetin poslanců a dvoutřetinové většiny přítomných je třeba ke změně tohoto zákona, zákona o všeobecných právech občanů, zákona ze dne 9. listopadu 1918 o osobní nedotknutelnosti členů Národního shromáždění, k volbě presidenta republiky, konečně k usnesení o vypovězení války.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 6

Národní shromáždění je schopno jednati a usnášeti se, je-li přítomna alespoň třetina poslanců. Usnáší se nadpoloviční většinou přítomných. Přítomnosti alespoň dvou třetin poslanců a dvouřetinové většiny přítomných jest třeba ke změně tohoto zákona, zákona o všeobecných právech občanů, zákona ze dne 9. listopadu 1918 o osobní nedotknutelnosti členů Národního shromáždění a k usnesení o vypovědění války.

K volbě presidenta a ke schválení mezinárodních smluv (10. lit. a) jest třeba přítomnosti nadpoloviční většiny poslanců a dvouřetinové většiny přítomných.

Přítomnosti nadpoloviční většiny poslanců jest třeba k usnesení podle poslední věty § 11 a první věty § 16.

O presidentu republiky

§ 7

Hlavou státu je prezident republiky, kterého volí Národní shromáždění za přítomnosti dvou třetin poslanců dvouřetinovou většinou přítomných.

Úřad presidenta trvá až do doby, kdy dle ústavy konečné nová hlava státu bude zvolena.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 7

Hlavou státu je prezident republiky, kterého volí Národní shromáždění (§ 6).

Úřad presidenta trvá až do doby, kdy podle ústavy konečné nová hlava státu bude zvolena.

§ 8

Mešká-li prezident mimo hranice státu, anebo je-li místo jeho uprázdněno, vykonává zatím jeho práva vláda, která může jednotlivými úkony pověřiti svého předsedu.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 8

Je-li místo presidentovo uprázdněno, nebo není-li prezident s tok aby pro chorobu svůj úřad vykonával, přísluší výkon jeho práv vládě, která může jednotlivými úkony pověřiti svého předsedu.

Trvá-li taková choroba déle než měsíc, zvolí Národní shromáždění náměstka presidentova. Úřad jeho trvá, doku překážka neodpadla.

Pro volbu náměstka platí totéž, co pro volbu presidenta republiky.

§ 9

President republiky nemůže býti trestně stíhán.

§ 10

President republiky:

- a) zastupuje stát na venek,
 - b) je nejvyšším velitelem vojska,
 - c) přijímá vyslance,
 - d) vypovídá podle usnesení Národního shromáždění válku a předkládá mu sjednaný mír ku schválení,
 - e) jmenuje důstojníky, státní úředníky a soudce počínaje VI. třídou hodnostní nahoru,
 - f) má právo prominouti nebo zmírniti tresty i právní následky trestného činu, odsouzení nebo trestu, jakož i naříditi, aby trestní řízení nebylo zahájeno, anebo zahájené trestní řízení opět bylo zastaveno.
- K vládním úkonům, jež president republiky vykonává, musí býti opatřen spolupodpis příslušného odpovědného člena vlády.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 10

President republiky:

- a) zastupuje stát na venek. Sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy. Smlouvy obchodní, dále smlouvy, ze kterých pro stát nebo občany plynou jakékoli břemena majetková neb osobní, zejména i vojenská, jakož i smlouvy, týkající se státního území, potřebují souhlasu Národního shromáždění;
 - b) je nejvyšším velitelem vší branné moci;
 - c) přijímá a pověřuje vyslance;
 - d) vypovídá podle usnesení Národního shromáždění válku a předkládá mu sjednaný mír ke schválení;
 - e) má právo veta proti zákonům (§ 11);
 - f) jmenuje vysokoškolské profesory, státní úředníky, soudce a důstojníky, počínaje VI. třídou hodnostní;
 - g) má právo prominouti nebo zmírniti tresty i právní následky trestného činu, odsouzení nebo trestu, jakož i naříditi, aby trestní řízení nebylo zahájeno, anebo zahájené trestní řízení aby bylo zastaveno.
- Každý vládní úkon presidenta republiky vyžaduje k své platnosti spolupodpisu příslušného odpovědného člena vlády.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 10a

President republiky má právo býti přítomen a předsedati schůzím vlády, vyžádati si od vlády a jednotlivých jejích členů písemnou zprávu o každé věci, která náleží do oboru působnosti dotčeného člena vlády.

Má právo pozvati vládu nebo jednotlivé její členy k úradě.

§ 10b

President republiky občas podává ústně nebo písemně Národnímu shromáždění zprávu o stavu republiky. Doporučuje mu k úvaze opatření, která pokládá za nutná a účelná.

§ 11

President republiky má právo zákon usnesený Národním shromážděním vrátiti do osmi dnů po usnesení k novému projednání. Setrvá-li Národní shromáždění na svém původním usnesení, musí zákon býti vyhlášen.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 11

President republiky má právo zákon, usnesený Národním shromážděním, vrátiti s připomínkami do čtrnácti dnů ode dne, kdy byl dodán vládě.

Národní shromáždění zákon, presidentem vrácený, opět projedná. Setrvá-li na svém původním usnesení za přítomnosti nadpoloviční většiny poslanců, musí zákon býti vyhlášen.

§ 12

President republiky slíbí před Národním shromážděním na svou čest a svědomí, že bude dbáti blaha republiky a lidu a šetřiti zákonů.

Jak se vyhlašují rozsudky

§ 13

Rozsudky a nálezy soudů vyhlašují se jménem republiky.

O moci výkonné a nařizovací

§ 14

Moc výkonná a nařizovací přísluší 17členné vládě, jejíž předsedu a členy (ministry) volí Národní shromáždění.

Vláda volí ze sebe náměstka předsedova, který zastupuje předsedu.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 14

Moc výkonná a nařizovací přísluší vládě, jejíhož předsedu a členy (ministry) jmenuje a propouští president republiky.

Vláda volí ze sebe náměstka předsedova, který zastupuje předsedu. Kdyby ho ani náměstek nemohl zastupovati, učiní tak věkem nejstarší člen vlády.

§ 15

Předseda a členové vlády slíbí před Národním shromážděním na svou čest a svědomí, že své povinnosti svědomitě a nestranně budou konati a zákonů šetřiti.

Žádný člen vlády nesmí býti členem správní neb dozorcí rady akciových společností, nebo jednatelem společností s ručením obmezeným, které podléhají dani výtěžkové podniků k veřejnému účtování povinných.

§ 16

Vláda jest odpovědna Národnímu shromáždění, které ji může za přítomnosti aspoň poloviny poslanců prostou většinou hlasů odvolati, což se stane vyslovením nedůvěry.

Návrh na vyslovení nedůvěry musí býti podepsán nejméně jednou čtvrtinou poslanců a přikáže se nejprve výboru.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 16

Vláda jest odpovědna Národnímu shromáždění, které může ji vysloviti nedůvěru. K usnesení je třeba přítomnosti nadpoloviční většiny poslanců a stane se prostou většinou hlasů.

Návrh na vyslovení nedůvěry musí býti podepsán nejméně stem poslanců a přikáže se výboru, který o něm podá zprávu nejdéle do osmi dnů.

Vláda může podati v Národním shromáždění návrh na vyslovení důvěry. O návrhu tom se jedná, aniž byl přikázán výboru.

Vyslovilo-li Národní shromáždění vládě nedůvěru, nebo zamítlo-li vládní návrh na vyslovení důvěry, musí vláda podati demisi do rukou presidenta republiky, který určuje, kdo vede vládní věci do ustavení nové vlády.

§ 17

Vláda sídlí v Praze. Rozhoduje ve shromáždění, jemuž přítomno musí býti aspoň deset členů, předsedu nebo jeho náměstka v to počítaje.

Vláda rozhoduje ve společných schůzích:

- a) o vládních předlohách pro Národní shromáždění určených,*
- b) o všech věcech politické povahy,*
- c) o jmenování úředníků, pokud jmenování ústředním úřadům nebo presidentovi republiky je vyhraženo.*

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 17

Vláda sídlí v Praze. Rozhoduje ve sboru, jemuž přítomna musí býti, mimo předsedu nebo jeho náměstka, nadpoloviční většina členů vlády.

Vláda ve společných schůzích rozhoduje zejména:

- a) o vládních předlohách pro Národní shromáždění určených,*
- b) o všech věcech politické povahy,*
- c) o jmenování úředníků, soudců a důstojníků, pokud je vyhraženo ústředním úřadům, neb o návrzích na jmenování funkcionářů, které je vyhraženo presidentovi republiky.*

§ 18

Vláda určí, který ze členů (ministrů) řídí a odpovídá za jednotlivé úřady zřízené k obstarávání nejvyšší správy státní.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 18

President republiky stanoví, po návrhu předsedy ministerstva, který z členů vlády (ministrů) řídí jednotlivé úřady, zřízené k obstarávání nejvyšší správy státní, a za ně odpovídá.

§ 19

Zákony musí být vyhlášeny do osmi dnů po usnesení Národním shromážděním, s výhradou případu § 11., 1. věta. Podepisuje je president republiky, předseda a onen člen vlády, jehož úřad je pověřen provedením dotyčného zákona.

Mešká-li president mimo hranice státu, anebo je-li místo jeho uprázdněno, podepisuje zaň předseda vlády.

Nařízení podepisují ministerský předseda a nejméně devět ministrů.

Ustanovení ve znění zákona č. 271/1919 Sb., účinnost od 31. května 1919

§ 19

Zákony buďtež vyhlášeny do osmi dnů po uplynutí lhůty, v § 11 uvedené, neužije-li president republiky práva v první větě § 11 stanoveného. V případě uvedeném v poslední větě 11 buďtež zákony vyhlášeny do osmi dnů po opětném usnesení Národního shromáždění. Podpisuje je president republiky, nebo jeho náměstek (§ 8), předseda o onen člen vlády, jehož úřad jest pověřen provéstí dotčený zákon.

Je-li místo presidentovo uprázdněno, anebo pokud přísluší výkon jeho práv vládě (§ 8), podpisuje zaň předseda vlády.

Nařízení podpisují ministerský předseda nebo jeho náměstek a nejméně polovina členů vlády.

§ 20

Všecky akty moci výkonné a nařizovací dosud předsednictvem Národního výboru provedené se schvalují.

§ 21

Zákon tento nabývá účinnosti dnem vyhlášky.

Dr. Frant. Soukup v.r.
Ant. Švehla v.r.
Jiří Stříbrný v.r.
Dr. Alois Rašín v.r.
Dr. Vavro Šrobár v.r.

Přehled provedených novelizací:

č. 138/1919 Sb.

č. 271/1919 Sb.